

ԱՌԵՏԱԲԵՐ

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ, ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Կը հրատարակուի ամէն երեքշաբթի: Տարեկան գինն է 1 1/2, վեց ամսուանը 3/4 մէկտիկէ, կանխիկ, և հատը 30 փարա: Խմբագրութեան և բաժանորդագրութեան վերաբերեալ նամակներ ուղղուելու են առ Մ. Կրիկ, Կ. պոլիս, Ամերիգան խան:

ՀԱՏՈՐ 35.

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ ՄԱՅԻՍ 23. 1882

ԹԻՒ 21

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Պիտանի խորհուրդներ: — Աւետարանի տարածումը: — Քրիստոնէութիւնը և քաղաքակրթութիւնը: — Մեծիկն Նաբոլէոնի նշանաւոր խօսքերը: — Պարսք մի ունենաք: — Այլեւայլ: — Սիրտ անարժան: — Ճէրրոսի զարդոյն քննութիւնը: — Չնգուշէն նամակ: — Զարսանազ: — Քաղաքական լուրեր: — Ստակի գիներ:

ՊԻՏԱՆԻ ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐ

ԳԻՏՈՒԹԻՒՆՆ արդար չընեն զմարդոր չի սիրեր զարդարութիւն, և ոչ կրնայ տալ արդարութեան սէշն անոր որ չունի զայն:

Քրիստոս չըրաւ երբէք մարդու մը այն բանը զոր մարդը կրնար ընել անձամբ: Հրաշխք կերակրեց 5,000 մարդ որ անօթի էին, և չէին կարող հաց գտնել անձամբ այն իրիկուն, բայց յաջորդօրէն հաց չտուաւ անոնց: Իժնեց անդամալոյժը, բայց թողուց անոր անձամբ տանել իւր մահիճը, և անձամբ գտնել իւր ապրուստը:

Հոգին աւելի պատուական է քան լոկ իմացութիւնը: Մարդ մը կրնայ քան զայլ մարդիկ աւելի բան գիտնալ, բայց և այնպէս ըլլալ քան զնոսա ըստորին և վատթար: Ուրիշ մարդ մը կրնայ ըլլալ մոռաւոր կարողութեամբ տկար և տգէտ, բայց և այնպէս ըլլալ ազնուաբարոյ և մեծահոգի: Այն որ փոքր է յերկնից արքայութեան զոր Քրիստոս հաստատեց յերկրի, մեծագոյն և ազնուագոյն է հոգեւոր քան զմեծամեծ հանճարս որ չեն յարմար այն արքայութեան:

ԱՒԵՏԱՐԱՆԻՆ ՏՍԲՍԾՈՒՄԸ

Հիմա կան 40 Քրիստոնեայ ընկերութիւնք, որ կը ջանան տարածել զԱւետարանն բոլոր Ափրիկէի մէջ: Արդէն կան 220 բնիկ ձեռնադրեալ քարոզիչք, աւելի քան 5,000 օգնական և 470,000 անդամք հաղորդութեան Ափրիկէի այլեւայլ կողմերը:

Կան 30 Քրիստոնեայ ընկերութիւնք որ կ'աշխատին տարածել զԱւետարանն Հնդկաստանի այլեւայլ տեղերը: Արդէն կան այն երկրին մէջ 598 բնիկ քարոզիչք, իւր 1,000 օգնական, և 109,249 բնիկ անդամք հաղորդութեան:

Չինաստանի մէջ Աւետարան տարածելու կ'աշխատին 28 Քրիստոնեայ ընկերութիւնք: Իւր 36 տարի առաջ երկու բնիկ Քրիստոնեայ միայն կար Չինաստան, հիմա կան 4,139 բնիկ քարոզիչք և օգնականք, և 19,668 անդամք հաղորդութեան:

Ի Ճաբոն 20 Քրիստոնեայ ընկերութիւնք:

Թիւնք կ'աշխատին Աւետարան տարածել: Տասը տարի առաջ բնիկ եկեղեցի բնաւ չկար հոն, հիմա կայ 90 եկեղեցի, 28 բնիկ ձեռնադրեալ քարոզիչ, շատ օգնականներ, և 3,792 անդամք հաղորդութեան:

ՔՐԻՍՏՈՆԵՒԹԻՒՆ

ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿՐՈՒԹԻՒՆ

1.

Ամէն մարդ որ պատմութեան հըմուտ է կ'ընդունի թէ Քրիստոնէութիւնն ունեցած է մեծ ազդեցութիւն անցեալ դարերու քաղաքակրթութեան վրայ: Արդի պատմագրաց մէջ նշանաւորագոյնք կը վկայեն այսմ: Անուանին Կիլոյ կ'սէ: Քրիստոնէութիւնը տիրեց Յունաց, Հռոմայեցուց և Եւրոպայի բարբարոս ազգաց: Ուրիշ պատմիչ մը, Մագուէյ, միջին դարուց վրայ խօսելով, կը նմանցունէ եկեղեցին տապանին, որ ջրհեղեղին առտէն կը տատանէր միայնակ խաւարին մէջ ջուրերուն երեսը, կրելով յինքնան սերմն ուստի պիտի բուսնէր փառաւորագոյն սերունդ մը: Դարձեալ ուրիշ պատմագիր մը, Հիւմ, թէպէտ անհաւատ, ստիպուեցաւ ընդունել թէ Անդղիա մեծապէս պարտական էր անոնց, որ կրթութեան Քրիստոսի Աւետարանով: Ամերիկացի անուանի պատմիչ Պանրոֆը կը ցուցնէ թէ Ամերիկայի ժողովուրդն մեծաւ մասամբ պարտական է իւր ազատ կարգաց և կանոնաց համար Աւետարանին:

Մեկեղծ և արգարակորով մարդիկ կ'ընդունին այսպիսի և այսպիսի նշանաւոր պատմագրաց վկայութիւնը, և կը խոստովանին թէ Քրիստոնէութիւնն ունեցաւ արդարեւ մեծ ազդեցութիւն անցեալ դարուց քաղաքակրթութեան վրայ: Իսկ ոմանք, թէպէտ և կ'ընդունին զայս, կը հարցունեն սակայն թէ Քրիստոնէութիւնը տակաւին կը գործէ նոյն բարեբար ազդեցութիւնն արդի քաղաքակրթութեան վրայ: Կան որ կը կարծեն թէ Քրիստոնէութիւնն արդէն կորուսած է իւր նախնի զօրութեան մեծ մասը, թէ անոր վարդապետութիւններն այլևս չեն բաւական մեր արդի պիտոյից, և թէ անոր ոգին հակառակ է բարձր աստիճանի ազգային յառաջադիմութեան: Սակայն այլք բողոքովին համոզուած են թէ Քրիստոսի Աւետարանն ամենեւին կորուսած չէ իւր զօրութիւնը, այլ թէ կը գործէ աստուածային զօրութեամբ, թէ եւս քան զեւս ընդունելի կ'ըլլայ

քաղաքակրթ աշխարհի, թէ ընկերական և քաղաքային օրէնք և սահմանադրութիւնք հետզհետէ աւելի ազդեցութիւն կ'ընդունին Աւետարանէն, և թէ Քրիստոնէական ոգին տակաւ կը տարածուի բոլոր աշխարհի վրայ: Քննենք և տեսնենք ուրեմն թէ արդի քաղաքակրթ աշխարհ արդարեւ կը մերժէ Աւետարանին վարդապետութիւններն իրբեւ անօգուտ, թէ կ'ընդունին զանոնք իրբեւ հարկաւոր յոյժ բարձրագոյն աստիճան յառաջադիմութեան հասնելու:

Ամէն քաղաքակրթ ազգի մէջ հիմա ինչ բան առաւելապէս հիմն համարուած է ընկերութեան. ինչ է որ զարդիս առաւելագոյն զօրութեամբ ազդեցութիւն կ'ընէ ազգերու վրայ: Առ այս կը պատասխանենք. Ընկերութեան հիմն է յարգը և պատիւը որ կ'ընծայուի ընդհանրապէս ամէն մարդու իրբեւ մարդ, թէպէտ դեռ կայ ցեղի և աստիճանի խտրութիւն: Այս յարգը և պատիւն է հիմն որոյ վերայ կը կենան բոլոր քաղաքակրթեալ կառավարութիւնք, և որոյ համեմատ դրուած են ազգային և ընկերական սահմանադրութիւնք: Այս յարգն է մանաւանդ որ կ'որոշէ թէ ինչ է մարդոց յարաբերութիւնն իրարու հետ, ուստի և կը ցուցնէ թէ ինչպէս ըլլալ է անոնց քաղաքական վարչութիւնը և ընկերական սովորութիւնները:

Դարձեալ կը հարցունենք. Ինչ է յատուկ նշանն որով կ'որոշուին արդի քաղաքակրթ ազգեր նախնի քաղաքակրթ ազգերէ: Առ այս խնդիր ևս կու տանք նոյն պատասխանը, այսինքն թէ արդի քաղաքակրթութեան բուն նշանն է բարձր յարգը որ կ'ընծայուի անխտիր մարդու իրբեւ մարդ: Մարդս իրբեւ մարդ երբէք այսպիսի մեծ յարգ վայելած չէր որչափ արդ, և այս նոր յարգը վայրապար չէ, այլ ունեցած է մեծ զօրութիւն քաղաքակրթ աշխարհի մէջ մեծամեծ փոփոխութիւններ յառաջ բերելու: Մարդուս իրբեւ մարդ յարգութեն սա յառաջ եկաւ որ ազատութիւն տրուեցաւ միլիոնաւոր գերիներու ի Ռուսիա, և միլիոնաւոր ստրկաց: Ամերիկայի մէջ: Ամէն մարդ այսպէս յարգելու սկզբունքը զարմանալի կերպով կը գործէ հիմա Եւրոպա և Ամերիկա, և տակաւ կը մեղմացունէ և կը փոխէ անցեալ դարուց կառավարութեանց անիրաւ և բռնի օրէնքը, և անոնց տեղ կը դնէ օրէնք որ կը յարգեն ամէն մարդու իրաւունքն իրբեւ մարդ: Մարդիկ օրքան

զօր աւելի յատակ տեսնելով և մտադիր ընդունելով թէ իւրաքանչիւր մարդ, թէեւ աղքատ, տկար, տգէտ կամ անկեալ, իրբեւ մարդ յարգի և պատուական է, կը հակառակին աւելի ջերմութեամբ հին զեղծմանց, և կը ջանան բոլոր զօրութեամբ տալ մոծանել քաղաքային և ընկերական բարեփոխներ:

Արդ, ուստի է մարդուս ընծայուած այս նոր յարգը որ այսպիսի զարմանալի արդիւնք յառաջ կը բերէ: Այս սկզբունքը չառինք հին հեթանոս աշխարհակալներէ, ոչ Յոյն փիլիսոփաներէ և ոչ Հռոմայեցի իրաւագէտներէ: Հեթանոս աշխարհակալք չարաչար հարստահարելով և անխնայ նեղելով նուաճեալ ազգերը կը ցուցնէին թէ չէին յարգեր մարդոց իրաւունքը: Նաեւ իմաստունք Յունաց չկրցան ճանչնալ մարդուս յարգը, անոնք կը յարգէին ուսեալ և գիտուն մարդիկ, և էին բարեկամ մտաւոր յառաջադիմութեան: Պղատոն որ լաւագոյն օրինակ է Յոյն ազգին առաւելութեանց, իւր վարդապետութիւններով սորվեցուց յարգել մանաւանդ գիտունները: Այսպէս Յունաստան, մինչ գիտութեան և գիտնոց մեծ յարգ կ'ընծայէր, առ ոչինչ կը համարէր տգէտները և ռամիկները:

Յարգը զոր հինն Հռոմ նախ քան զգարձ իւր Քրիստոնէութիւն կ'ընծայէր մարդոց իրբեւ մարդ, այնչափ աննման էր յարգանաց որ զարդիս կ'ընծայուի մարդոց, որչափ աննման էր յարգը զոր կ'ընծայէր Աթէնք: Հռոմ կը յարգէր ոչ զիրաւունս մարդոց իրբեւ մարդ, այլ այն մարդոց միայն իրաւունքը որ կը վայելէին Հռոմէական քաղաքացիութեան պատիւը: Հռոմի քաղաքացիք կը պաշտպանուէին ամէն կերպով, իսկ ուրիշ մարդոց իրաւունքը կը կոխուէր ընդ ոտիւք անխիղճ և անխնայ:

Յայտնի է նոյնպէս թէ մարդոց իրբեւ մարդ բարձր յարգ վայելելն արդիւնք չէ բնական գիտութեանց: Այս գիտութեանց հետեւողք կը ջանան գիտնալ մանաւանդ թէ ինչ յարաբերութիւն ունին իրարու հետ նիւթոց մասնկունք քան մարդիկ, որ բաց ի նիւթականէն ունին նաեւ իմացական և բարոյական բնութիւն:

Կը հարցունենք դարձեալ, Ուստի է մեզ այսպիսի մեծ յարգ ընծայել մարդոց իրբեւ մարդ. և կը պատասխանենք թէ Քրիստոսի Աւետարանէն: Որք միանգամ կ'ընդունին Աւետարանին վարդապետութիւնները, պարտին յարգել ամէն մարդ, թէեւ աղքատ կամ տկար, տգէտ կամ անկեալ, քանզի Աւետարանն է որ կը սորվեցունէ թէ Աստուած Հայր է ամենուն, Հրէի և հեթանոսի, կրթեցի և անկրթի, գիտնոց և տգիտի, պատուականի և անարգի, և թէ Աստուած ամէն մարդ կը համարի իրեն որդի:

Ով որ ճշմարտութեամբ կը հաւատայ այս վարդապետութեան և կ'ընդունի դայն, կրնայ արհամարհել և հարստահարել որեւիցէ մարդ որչափ և անարդ. ըլլայ անոր վիճակը: Այս կրնար, վասն զի դիտել թէ ամէն մարդ Ստուծոյ որդի է: Աւետարանը կը սորվեցունէ նաեւ թէ Քրիստոս, Ստուծոյ միածին Որդին, մեռաւ փրկելու համար ամէն մարդ, ինչպէս աղքատագոյն մուրալկանը նոյնպէս հարստագոյն վաճառականը, ինչպէս գեղեցիկագոյն գիւղացին նոյնպէս դիտնագոյն քաղաքացին, ինչպէս խնամահարկային հրապարակը նոյնպէս պերճագոյն իշխանը: Ով կը համարձակի ուրեմն իրը չնչին արհամարհել մարդ մը զոր Քրիստոս կը սիրէ. ով կը համարձակի անիրաւութիւն ընել մարդու մը որոյ համար Քրիստոս թափեց իւր արիւնը: Աւետարանը կը սորվեցունէ թէ մարդոց անարդագոյն անգամ ունի անմահ հոգի, և թէ անխտիր ամէն մարդու համար կայ հանդերձեալ յաւիտեանականութիւն, այսինքն՝ յաւիտեանական կեանք և կամ յաւիտեանական մահ: Ով կրնայ հաւատալ թէ մարդ, որոյ համար կայ երանութեան կամ թշուառութեան այսպիսի մեծ ժառանգութիւն՝ չնչին և բոլորովին անպիտան էակ է: Այս ոք: Յայտնի է ուրեմն թէ Աւետարանը շատ մեծ կը համարի յետին մարդն անգամ, և արդի քաղաքակրթութեան փառքն յայնմէ մանաւանդ որ կը հետեւի Աւետարանին այս վարդապետութեանը, և իւր օրէնքը և սահմանադրութիւնները եւս քան զեւս կը համաձայնեցունէ անոնց:

ՄԵԾԻՆ ՆԱԲՈՒԼՈՒՆԻ ՆՇԱՆԱՌ
ԽՕՍԻԲԵՐԸ
(Շարունակութիւն)

Նաբոլոն խօսեցաւ յետոյ Քրիստոսի մարդկութեան վրայ, եւ յիշեց թէ ինչպէս մեծ ունեցաւ իւր ազգէն եւ խաչուեցաւ իբրեւ չարագործ, թէպէտ գիտնալով կանխապէս այս ամէնը եւ ունենալով քանի մը տկար աշակերտներ միայն ծանայց թէ մեծ զօրութիւն պիտի ունենար մարդոց սիրտերուն վրայ ապագայ դարերու մէջ և կայսրը յառաջ տարաւ իւր խօսքն այսպէս. «Մէկ կողմանէ կը անենք Քրիստոսի թշնամիներուն տանելութեան եւ բռնութեան կատարելութիւնը, միւս կողմանէ Քրիստոսի քաղցրութիւնը, քաջութիւնը եւ անհուն համբերութիւնը: Այսուհետեւ իբր երեք հարիւր տարի խիղճը կռուեցաւ բռնակալութեան դէմ, հոգին՝ մարմնը դէմ, առաքինութիւնը՝ մարմնեաց դէմ: Քրիստոսն իր արիւնը հոսեց իբրեւ հեղեղ և հաւատացեալը կը մեռնէին համբարելով իրենց դաժնիքներուն ձեռքը և հոգին միայն կը բազմէր, մինչ մարմինը կը մառնուէր ամէն տեսակ տանջանայ և Քրիստոսեայք ամէն տեղ կ'ընկնային, բայց ամէն տեղ կը կանգնէին յազմեալ: »

Կը խօսիք կեսարաւ եւ Աղեքսանդրի վրայ. կը գովէք անոնց յազմութիւնները եւ ետեւը որով կը բարբառէին իրենց զինուորներուն սիրտը: Բայց կրնա՞ք ըմբռնել մտքը մեռած մարդ մը որ յազմութիւններ կ'ընէ քանի մը հաւատարիմ անձանց ձեռք որ նուիրած են զիրենք բուրովին անոր անուան եւ յիշատակին: Իմ զօրքս մտցան զիս մինչդեռ կենդանի եմ, ինչպէս որ Կարեմեղոսացոյ զօրքը մտցան զԱննիբալ և Այսպիսի՝ և մեր զօրութիւնը: Մի միայն ճակատ կորուսանելը կը խորտակէ զմեզ, եւ ճակտութիւնը կը ցրուէ մեր բարեկամները: ... Ազգեր կ'անցնին, գահեր կը կործանին, բայց եկեղեցին կը մնայ և ինչ զօրութիւն է ու-

րեմն որ պահած է եկեղեցին, որոյ վրայ դարերով յարձակեցան այնչափ թշնամիք կատարելութեամբ: Որո՞յ բազուկն է որ հազար ութ հարիւր տարի պաշտպանեց եկեղեցին ընդդէմ այնչափ մրդկաց եւ յորձանաց որ կը սպառնային կանել զնա: Աղեքսանդր, Կեսար, Կարդուս Մեծ և եւ հիմնեցինք թագաւորութիւններ: Բայց ի՞նչ բանի վրայ հաստատեցինք մենք մեր հանճարոյն ծնունդը: Զօրութեան վրայ: Յիսուս միայն հաստատեց իւր թագաւորութիւնը «բոլոր վրայ», եւ այս ժամուս միլիոնաւոր մարդիկ պատրաստ են մեռնել ի տէր նորա:

Բաց ի Քրիստոսէ, ուրիշ բոլոր մարդոց կեանքը ս'ըջափ լի է թերութեամբ: Ո՞ր է այն բարոյց հաստատութիւնը որ ոչ կը վճարի եւ ոչ կը յաղթուի դժուարութիւններէ: Ո՞ր է այն անձը որ վարուած չ'երեքք ըստ պարագայից եւ ըստ տեղւոյ, որ երբեք ընկճուած չ'է ժամանակաց ագրեսիոններէ, որ զիջած չ'է որեւիցէ սովորութեան եւ կրից: Քրիստոս առաջին օրէն մինչեւ վերջին օրը միեւնոյն է, միշտ նոյն. ահաւոր միանգամայն պարզ, յանձնու հաստատուն եւ յանձնու քաղցր:

Ճշմարտութիւնը պիտի բռնէ զաշխարհ: Այսպիսի է Քրիստոսն էութիւն, մի միայն կրօնք որ կը ջնջէ ազգի եւ ցեղերու նախապաշարունակները, մի միայն կրօնք յորոյ աշս բոլոր մարդկային ցեղեր մի են իբրեւ հարազատ եղբարք, մի միայն կրօնք որ բոլորովին հոգեւոր է, միով բանիւ՝ մի միայն կրօնք որ ամենուին, առանց խտրութեան, կուտայ ճշմարիտ երկիր մը, այն է արարչին Աստուծոյ գիրկը և Քրիստոս, որ համարձակուի դժամանակաւորս, ցուցուց թէ էր Որդի Յաւիտեանականի: Անոր բուր վարդապետութիւնները կը նշանակեն միեւնոյն բանը, յաւիտեանականութիւն: »

Յետոյ Նաբոլոն խօսելով այն դժուար հասկնալի խնդիրներուն վրայ որ կը գտնուին Քրիստոսի վարդապետութեան մէջ, ցուցուց թէ ինչպէս անոր վարդապետութեան մէջ կայ գաղտնիք, նոյնպէս եւ բնութեան եւ մարդոց կեանք մէջ կան գաղտնիքներ: «Մարդկային կեանք սկիզբը, յօրինուածը եւ վախճանը ո՞չ ապաքին գաղտնիք են, » կ'ըսէր: «Ի մարդն, եւ արտաքոյ մարդոյ ի բնութեան, ամենայն ինչ խորհրդաւոր է, եւ ինչպէս կըրնանք պահանջել որ կրօնքը չըլլայ խորհրդաւոր: Թէ ինչպէս սկսան տիեզերք եւ ինչ կատարած պիտի ունենան՝ մեզի համար անյատակ անգիտելի է. նոյնպէս նաեւ գոյտնալն եւ առեւուր վախճան իւրաքանչիւր մարդոյ և Քրիստոսն էութիւնը չի խորհրդաւոր: Այս խնդիրներուն պատասխանելէ և Համարձակ կ'ըլլէ ասոցեան, եւ կը մեկնէ մեկնութիւն՝ որ կատարեալ լուծումն է անոնց համար որ կը հաւատան»:

Կայսրը չիւթ ընելով յետոյ իւր խորհրդաւորութեան Աւետարանին վարդապետութեան բարձրութիւնը եւ անոր բարոյականին գեղեցիկութիւնը, յառաջ կը տանի իւր խօսքն այսպէս.

«Աւետարանը ոչ միայն կը յամբաւակէ մեր միտքը, այլ եւ կը տիրէ անոր, այնպէս որ ողջամիտ մարդք չի կրնար իրեն առաջնորդ չընել այս գիրքը, եթէ անգամ մը տիրէ մեր հոգեւոյն այս հաւատարիմ Աւետարանը, սիրով կը տիրէ, նոյն ինքն Աստուծոյ կ'ըլլայ մեր բարեկամը, մեր Հայրը, եւ ճշմարտագոյն մեր Աստուծոյ: Մայր մը չի կրնար աւելի խնամ տանիլ իւր զինեցիկ մանկան քան որչափ կը տանի մեզ Քրիստոս: Ինչ մեծ ապացոյց աստուածութեան Քրիստոսի: Թէպէտ այսպէս բացարձակ տիրող է, մի միայն նպատակ ունի սակայն Քրիստոս, այն է՝ բարեւոքել զմարդ ըստ հոգեւոյ, մաքրել խիղճը, տանել ճշմարտութեան եւ սուրբ ընել զհոգին: Ուր Քրիստոս կը խօսի Աւետարանաւ, մարդիկ կ'ըլլան անոր որդ-

ւոց յորդիս քան աղագականութեան կրօն տալիս պինդ եւ սերտ կապերով. միւս-թեամբ որ քան զամենայն միութիւն նուիրական եւ անընդ է և կը վառէ այնպիսի սիրոյ բոց որ կ'ուռէ կը ողորդէ անձնասիրութիւնը, եւ կը յաղթէ ուրիշ որեւիցէ սիրոյ: Ուրիշ կրօններու հիմնադիրք չեղան երբեք հասաւ այս խորհրդաւոր սիրոյ որ Քրիստոսն էութեան հակառէ: Երբ մարդ կը ջանայ հասնիլ այսմ, այսինքն «Ինչպէս ընել հոգի», ի խորոց կը գտայ իւր տկարութիւնը և եւ Քրիստոսի մեծագոյն սքանչելիքն ստուգել այս է, տալ թագաւորել սիրոյ:

Ես շատերը հիացուցի այնպէս որ պատրաստ էին մեռնել ինծի համար: Քան ինչի որ նմանցունեմ զինուորին տիրութիւնը Քրիստոսն էութեան եղբայրութեան, որ այնչափ անմահ են միմեանց որչափ անոնց պատճառը և կ'ըսեմ սակայն թէ առաջին կայսրութիւն, աշխարհայեացք, ծայնա, խօսք մը բերնէս հարկաւոր էին վառել սիրտերու մէջ սիրոյ կրակը և Ունիմ արդարեւ մոգական զօրութեան մը գաղտնիքը որ կը բարձրացունէ հոգին, բայց այն զօրութիւնը տալ ուրիշի մը չեմ կարող: Զօրապետներուս եւ ոչ մին կարող եղաւ սորվիլ զայն ինչ. եւ ոչ ես գիտեմ թէ ինչպէս կրնամ մշտնջենաւորել անունս, եւ տածել սէր մարդոց սիրտերուն մէջ, եւ այս բաներն ընել առանց բնական միջոցներու: Հիմա որ Սուրբ Հեղինէ եմ, հիմա որ այս ապագածին վրայ կապուած եմ միայնակ, ով կը կուռի եւ կ'առնու թագաւորութիւններ ինծի համար, ով կը ցուի իմ թշուառութեան վրայ, ով կը խորհի զիս, Եւրոպայի մէջ ով կ'աշխատի ինծի համար, ո՞ր են բարեկամներս և Այս, ունիմ զձեզ, երկու կամ երեք բարեկամներ, որ անմահացուցիք զձեզ ձեր հաւատարմութեամբ, հաղորդ եւ միմիկար ըլլալով աքսորանաց: ... Այս է մեծ մարդոց ճակատագիրը: Այսպէս եղաւ Կեսարաւ եւ Աղեքսանդրի: Ահա մտացուցայ եւ ես: Այստեղ հակառակ եւ կայսեր անունն հիմա դարձան աշակերտաց միայն ճառի նիւթ է և Դատարարիք իբրեւ պատմութեան դաս կը սորվեցունեն մեր քաջութեան գործերն իրենց սաներուն, իբրեւ դատաւոր վճիռ տալով այն գործերուն, մերթ ի գովեստ եւ մերթ ի պարտաւ մեր: Քիչ ետք ինչ պիտի ըլլամ: Պիտի մեռնիմ տարածամ, եւ մարմինս պիտի դառնայ ի հող: Ըլլալ կեր որդանց: Ահա Մեծ Կիցուած Նաբոլոնի վախճանը որ շատ հեռու չէ: Ինչ անդունդ ի մէջ իմ խորին թշուառութեանս եւ յաւիտեանական թագաւորութեանս Քրիստոսի, որ հաստատուած է, կը սիրուի, կը պաշտուի եւ տարածուելու վրայ է բոլոր աշխարհը: Միթէ մեռնիմ է այս: Ո՞չ մահաւանդ ապրիլ է: Քրիստոսի մահն Աստուծոյ մահ է: »

ՊԱՐՏՔԻ ՄԻ ՈՒՆԵՆԱԲ

« Բնաւ մէկուն պարտական մի գտնուիք, միայն թէ մէկը մի սիրելու: » Աղիւր խրատ և Մէկը մի սիրելու պարտքն չենք կրնար երբեք ազատիլ, քանզի որչափ սիրենք զիրար, դարձեալ սիրելու պարտական պիտի ըլլանք յաւիտեանս: Ոչ կարելի է, եւ ոչ վախճանի այս պարտքն ազատիլ: Բայց ուրիշ պարտք չկայ որ անխեղ չըլլայ, Այս, անխեղ կ'ըսեմ, թէ եւ խիտ է բառը: Մտիկ ըրէք, եւ ցուցնեմ թէ պարտք ինչո՞ւ համար այնչափ խորելի է:

Նախ, պարտքս պարտք է, իսկ կեանքս ապրիլ: Ինչ ըսել է աս: Ըսել կ'ուզեմ թէ, երբ պարտք ունիս, չես կրնար անկէ ազատիլ մինչեւ որ չ'ատուցանես, բայց կեանք, առաջնութիւն, յաջողութիւն եւ վճարելու կարողութիւն շատ անստոյգ են Գիտես թէ պարտք ունիս,

տուր տարակոյս չկայ, բայց բնաւ չես գիտեր թէ կարող պիտի ըլլամ պարտք վճարելու և կ'երեւի թէ մարդիկ այս բանը գրեթէ բնաւ չեն խորհիր: Տարակուսելի բաներու ապաւինելով պարտուց անողաքելի լուծին տակը կը մտնեն:

Երկրորդ, պարտքս պարտք է, իսկ կեանքս ապրիլ: Ինչպէս որ ըսի, վճարելու տարակուսելի է, եւ երբոր դժբախտութեան ձեռքը լինաս, եւ կարող չըլլաս պարտք վճարել, առօրով կ'ըլլաս քաղաքի մէջ, եւ կարելի է կը ստիպուի փախչիլ անկէ, ինչ եւ իցէ զուրիշ պիտի կասես ճանչուորներուդ առջեւ, զիտնալով թէ անոնց ոչ մին ալ քեզի կրնայ հաւատալ:

Որչափ ցուալի է խայտառակ ըլլալ հասարակաց առջեւ: Ինծի այդպէս չապտահիր կ'ըսես, ես զգուշաւոր մարդ մըն եմ: Ուսկից գիտես թէ քեզի չպատահիր Գաղթի մէջ շատերուն պատահած է, անոնք զգուշաւոր եւ թէ անզոյց ըլլան, եւ քեզի պատահիր ոչ միայն հարաւոր, այլ հաւանական է: Ով ապահովուց քեզ դժբախտութեան:

Երրորդ, պարտք ունենալ ուրիշ կերպով անխեղութեամբ չէ, այսինքն «Ինչպէս ճշմարտ վտանգաւոր է, եւ քովք կայ ստակ որ քուկը չէ: Որչափ պարտք ունիս, այնչափ ուրիշի դրամ կը պտտցնես հետք: » Ով կ'ուզէ այլոց ոսկին կրել իր հետը վտանգաւոր ճամփաներու մէջ, բայց այս բոլոր կեանքը, վտանգաւոր ճամփորդութիւն է, եւ պարտքը ուրիշ ստակ է. ինչպէս չես վախճար:

Չորրորդ, պարտքս պարտք է, իսկ կեանքս ապրիլ: Դատարարներ միշտ կերպով մը հպատակ կ'ըլլայ պարտաւորին, ծառայի պէս է, անոր առջին կը նուաճանայ, կը հարկադրի խորհիլ թէ իր ձեռքը գտնուած բանը իրը չէ այլ ուրիշին և Սրբարեւ շատերը այսպէս չեն խորհիր, քանզի գեթ թէ եւս հոգի տալով են եւ անոնց մարդկութիւնն արդէն զնախաւոր է, պատրաստ են ուրիշ կախալ ըլլալ միայն թէ այժմու օգուտը եւ հանգստութիւնը վայելեն: Ցաւալի է ըսել թէ այս երկրին բնակչաց հազիւ տասնէն մէկը կայ որ հարուստին դրամը գործածելու արտօնութիւնը ստանալու համար յօժար չըլլայ անոր առջին ծախելու, անոր հրամանը կատարելու, անոր ըսածը երկրորդելու, թէ ալ կ'ըլլայ թէ գէշ է:

Հինգերորդ, պարտք ունենալ մը ստակար է պարտքս պարտք է, իսկ կեանքս ապրիլ: Բազում անմիտներ պատրաստ են դրամ միւս առնելու հարկերին տուր տուիտ տալով, եւ երբեք չեն խորհիր թէ չափին չափը չառնելով անգամ, տուր տարուան մէջ հարկերը երկու հարիւր, հազար երկու հազար կ'ըլլայ: Սակայն քիչ կը պատահի որ փոխ տուողը գոհ ըլլայ պարզ չափը առնելով մինչեւ տուր տարի: Սակայն պատահած բան է որ տուողը անախտանք եւ կործանի զպարտականին: Ես կրնամ անմիջապէս միտքս բերել բազմաթիւ անձինք որ այսպէս կործանած են:

Բարեկամ, հոս կեցիր ճամբուդ մէջուդը: Ինչո՞ւ երեսիդ վրայ ժպիտ կայ. ծոցդ կրակ առած ես, եւ խնդումներս կ'երթան ճամբուդ: Ժպիտդ յիմարական է և Գիտեմ ինչու կը խնդաս, այս օր համոզելի հարուստ դրացիդ քեզի դրամ փոխ տալու բաւական գումարով, եւ կը ցատկորես ուրախութեանդ, մեծ յաջողութիւն կը համարիս ըրածդ, եւ, Գործի մանկելով պիտի շահիմ կ'ըսես: Անմիտ, ետ տուր ստակը, այդ ստակն ի՞նչ քաղց պիտի ըլլայ միզիդ կախաւոր: Ետ տուր դրամը, այս օր ետ տալդ ամենէն դիւրին է: Աւելի յոյս ունիմ այս մշակին որ բրիլը ուսին վրայ առած այդին կ'երթայ քան թէ քեզմէ: Գիտցիր դու թէ պարտքով

հարստացողը քիչուոր են , եւ անոնք ալ ընդհանրապէս չուտով կ'աղքատանան նո-
րէն :

Պարտք ընելը գրեթէ ընդհանրացած է ի Տաճկաստան , առկա մարդ կ'ուզէ պար-
տուց տակ մանել , ինքզինք երանելի կը
համարի երբ վտիս տուող գտնէ : Վստահ
եմ ես , որ եթէ կոստանդնուպոլսէն
հրատարակելու ըլլայ թէ ունիմ հինգ հա-
րիւր լիրա վտիս առաւ , երկրացւոց տոս-
նէն ինը պիտի ուզէին վազել ստանալ այն
զրամը Ծառ քիչ մարդ պիտի գտնուէր որ
ըսէր խմատութեամբ , եւ չեմ ուզեր այն-
պիսի պարտքի տակ մանել , վտանգաւոր է :

Փախիւր , ո՛վ երկրաստարդ , պարտքէ ,
պարտականը միայն կ'ս մարդ է . եթէ
հնարաւոր է , այսօր քեզ աղատէ պարտ-
քէ , եթէ ոչ թող 1885 յունվար 1 չծա-
գի պարտքիդ վրայ . եթէ ան ալ կարելի
չէ , թող 1885 դեկտեմբեր 31 պարտք
չտեսնէ վրադ երբ մարը մանէ : Քեզ ա-
ղատէ պարտքէ , ինչպէս որ թաւաշը հա-
ւորին որոգայթէն կ'աղատի : Քուկը ըլլայ
ունեցածդ , թէ եւ քիչ եւ աղքատիկ ալ ըլ-
լայ . վտեթա շատ հասնիլ այն օրն երբ
պիտի կարողանաս ըսել թէ , Ոչ մէկու մը
մէկ դահեկան պարտք ունիմ : Նաեւ աը-
ղագ սորվեցուր այնպէս պարտքէ վախ-
նալ ինչպէս որ մահէ կը վախնայ :

« Բնառ մեղան պարտքան մի ըլլաւ : »

ԱՅԼԵԻ ԱՅԼԻՔ

Գերմանիոյ կառավարութիւնն որոշած է
իւր գլխաւոր զեւպաններէն իւրաքանչիւ-
րին քով կարգել մէկ մի պաշտօնատար
որոյ գործը պիտի ըլլայ կանախ խմացը-
նել իւր կառավարութեան ինչ կարեւոր
զիւտ որ կ'ըլլայ գիտութեան , արուես-
տից եւ երկրագործութեան մէջ : Այս-
պէս արդէն ճարտարապետ մը կարգուած
է Բարիզի զեւպանատան համար , եւ երկ-
րագործութեան հմուտ անձ մը Վալինկ-
գոնի Գերմանական զեւպանատան համար :

Հնդկաստանի մէջ Պէնկալ նահանգին
նոխորդ կուսակալը Սըր Ալէյ Էտէն
թուղթ մը տուած է Հնդկաստանի կա-
ռավարութեան , եւ այս թղթոյն մէջ խոր-
հարդ կու տայ որ կառավարութիւնը տե-
ղացիներէ բաղկացեալ հսկող մասնաժո-
ղովներ կարգէ Պէնկալ նահանգին այլեւ-
այլ կողմերը : Այս մասնաժողովները տե-
ղեկութիւն պիտի տան կառավարութեան
ժողովրդեան պէտքերուն նկատմամբ , եւ
հոգ պիտի տանին նահանգին ճամբանե-
րուն , հասարակաց շինութեան եւ հա-
սարակ գործընկերուն Սըր Ալէյ Էտէն կը
յուսայ թէ այս մասնաժողովներու միջո-
ցաւ ժողովուրդը տակաւ առ տակաւ պի-
տի պատրաստուի տեղական կառավարու-
թեան գործերը վարելու :

Արդէն տեղեկութիւն տուած ենք ըն-
թերցողաց թէ ձկնէթ անուն Ամերիկեան
լուսնաւ մը կորսուեցաւ անցեալ տարի
յուլիս ամսոյ մէջ , մինչ բեւեռային ծովէն
Սիպերիոյ հիւսիսային կողմն անցնելու
կաշիստէր , եւ չողենաւին մէջ գտնու-
ողներէն ոմանք վերջապէս հասան Սիպե-
րիոյ Եւրոպայի քաղաքը : Այս մարդերէն
երկու պաշտօնակալ եւ երկու նաւատի
մետերս հասան ի Բեդրսպուրկ : Պաշտո-
նակալը հրաւիրուեցան երթալ ի Կաշիմ
ուրսիւրով ընդունուեցան Բուսիոյ կայսերէն
եւ կայսրուհիէն : Ուրիշ պաշտօնակալը եւ
նաւատիքը գացին փնտռել իրենց կորուս-
եալ ընկերները , եւ քանի մը շտաբթ ա-
ռաջ գտան Տը Լանկ նաւակաւին եւ տասը
նաւատեանց զիւղները : Այս մարդիկ Լե-
նա գետին բերանը ցամաքը ելելով սխալ
կողմ գացած էին , եւ անօթութենէ մե-
ռած էին : Դեռ խուսափութիւն կ'ըլլայ
գտնելու ուրիշ խումբ մը որ կը բաղկանար
15 հոգիէ , որոնք երբորդ նաւակալ մը

ճամբայ ելած էին չողենաւէն , եւ որոց
վրայ դեռ լուր տուեալ չէ :

Անցեալ աշուն Ամերիկայի կառավա-
րութիւնը հրաման քրաւ Բոնէրս անուն
ուրիշ չողենաւ մը անցնել Պէնկալի նե-
ղուցէն եւ բեւեռային ծովուն մէջ փնտ-
ռել ձկնէթ չողենաւ : Հիմա Սիպերիոյ
ճամբով լուր տուեալ է թէ Բոնէրս չո-
ղենաւ քանի մ'ամիս առաջ կրակ առ-
նելով բոլորովին այրեցաւ : Ծոգնեալուն
մէջ գտնուած 57 պաշտօնակալներ եւ
նաւատիներ ցուրտէ եւ անօթութենէ
չաւտ նեղութիւն կրած են , բայց մարդու
կորուստ եղած չէ , եւ նաեւ երբեք Հե-
րաւտ կրագրին մէկ թղթակիցն , որ այն
չողենաւին մէջ էր , Սիպերիոյ մէջ ձմեռ
ատեն 1,500 մըն տեղ քալած է այս ար-
կածին լուրը Սիպերիոյ ճամբով Ամերիկա
զրկելու համար :

ՍԻՐՏ ԱՆԱՐԺԱՆ

1. Սուրբ եւ , ով Տէր , սուրբ տեղ կենաս ,
Պաշտաւ երկնից ի սուրբ բնակաց ,
կը բնակիս ի սուրբ սրտի .
Կ'ուզես մանել սիրտս աղտելի :
2. Սէր եւ , Յիսուս , Սէր քո անուն ,
Մեզ սիրեցիր սիրով անհուն ,
Դու սէր կ'ուզես ի խոր սրտից .
Այս սիրազուրկ սիրտն կ'ընդունի :
3. Լոյս եւ , Հոգիդ , միշտ վառ անշնչ ,
Քու կայարանդ է լուսոյ մէջ ,
Է՛ի թեւ լուսոյ կը սըրնաս ,
Խաւար , անլոյս իմ սիրտս կ'ըննա :
4. Տէր , երկնային ամէն մարմին ,
Եւ բազմութիւն հրեշտակային
Ըստ օրէնս քո ելել չիլին ,
Բայց , ո՛հ , սիրտս է միշտ անօրէն :
5. Ողբում թիւն , ո՛րչափ մեծ ես ,
Որ ծառայիդ հետ համբերես .
Արդ խոնարհեալ վեր կը նայիմ ,
Սէր , քու սիրովդ զոպէ սիրտ իմ :
6. Սիրոյ աջօք նայէ սրտիս ,
Որ սրբանայ իմ պղծ հոգիս ,
Սիրազուրկ սիրտս սիրով լցուի ,
Անլոյս հոգիս լուսաւորուի :

ՅՈՎ. ԶԱՆԵՍ Պ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ

Խորհրդ , Հայաստանեայց ուսումնարան

ՃԼԻՐԱՀԻ ԴՊՐՈՑԻՆ ՔՆՆՈՒԹԻՒՆԸ

Այս գալուցն անցեալ 1881 տարւոյ մէջ
բացուեցաւ , եւ անատեն գալուց եկող
աշակերտներէն գրեթէ ոչ մին կը ճանչ-
նար գիրերը : Մէկ տարւոյ միջոցին ա-
շակերտք բաւական յառաջադիմութիւն
ըրին հասարակ ընթերցանութեան , թը-
ռաքանութեան եւ այլ դասերու մէջ :
Դպրոցի աշակերտաց քննութիւնը կատար-
ուեցաւ ապրիլ 7/19 ին ի ներկայութեան
իր 200 հանդիսականաց , թէ եւ աւելի
չաւտեր կ'ուզէին առաջիկայ ըլլալ քննու-
թեան հանդիսին , սակայն որովհետեւ
մատուցը փոքր էր կարելի չեղաւ աւելի
բազմութիւն ընդունել : Դպրոցիս վար-
ժապետն է Պար. Գաբրիէլ Մանուկեան
Խորհրդիցի , եւ աշակերտք են 55 , որոց
20ը աղջիկ եւ 15ը մանչ են : Հանդէսն
սկսաւ երգով եւ աղօթքով մը , եւ վեց
եօթը տարեկան փոքրիկ աղայք քննուե-
ցան ընթերցանութեան եւ հնգելու դա-
սերուն մէջ : Յետոյ երգ մը երգուեցաւ
եւ յառաջադիմ աշակերտք քննուեցան
Աւետարանի եւ թուաքանութեան դա-
սերուն մէջ , Քննութեան միջոցին քանի
մը երգեր եւս երգուեցան , եւ աշակերտ-
ներէն ու աշակերտուհիներէն ոմանք ի
բերան ըսին հատուածներ զոր սորված
էին : Աշակերտուհիներէն մին , Սրբուհի
Կարապետեան , որ հազիւ ութ տարեկան
է , ամբողջապէս սորված էր թուաքանու-
թեան չորս գործողութիւնները :

Եկնիճէլի քարոզիչը Պար. Յակոբ . որ ներ-
կայ էր քննութեան , տեսնաբանութիւն
մ'ընելով բացատրեց ուսման եւ գիտու-

թեան կարեւորութիւնը եւ յորդորեց
հանդիսականները փոյթ տանել դպրոցին
եւս աւելի յառաջադիմութեան :

ՀԱՅՍ ՄԱՏԻՍԻՍ ԳԱՎՈՐԵԱՆ
Ճէրբա՛ , ապրիլ 17/29 , 1882

ՉՆԳՈՒՇԷՆ ՆՍՄԱԿ

Անցեալ տարի Պատ. Պարնըմ եւ Պատ.
Պրատն տեղս այցելեցին եւ ժողովրդեան
հետ խորհրդակցելով կարգադրութիւն-
ներ ըրին բարեկարգ դպրոցաց հաստա-
տութեան համար : Քիչ ետքը ունեցանք
մի կրթարան արու աշակերտաց , եւ այս
կրթարանի ուսուցիչ կարգուեցաւ Պար.
Գառապար Պատ. Կարապետեան , աշակերտ
Արմէնիա զուլճի . եւս աղջկանց կրթա-
րան մը , ու մանկարան մը յարում արու
եւ էգ մանկուհի խառն կ'ուսանին , եւ
դասադիրքն ըմբիւնէ ետքը կը մտնեն
աղայոց կամ աղջկանց կրթարանն ըստ
սեւի իւրեանց : Ասոնց կը հսկեն ան-
խոնջ կերպով երկու վարժուհիք , աշու-
կերտք Խորհրդի աղջկանց ճեմարանի :
Խորհրդիչը դպրոցի աշակերտաց թիւն
է իբր 60 : Տղաց կրթարանի բոլոր ծախքն
ու հսկողութիւնը ստանձնած է երիտա-
սարդաց ընկերութիւնը , եւ միւս երկու
վարժուհեաց դպրոցներուն , կրթարանին
ու մանկարանին ծախքը կը հոգայ քերց
ընկերութիւնը : Այս ընկերութեանց բա-
րոյսպէս եւ նիւթապէս զարգացումն կը
յուսանք թէ աւելի նպաստաւոր պիտի
ըլլայ Գրիստոսի գործին :

Քանի մ'ամիս առաջ աղջկանց դպրոցի
քննութիւնն եղաւ ի ներկայութեան իբր
400 անձանց , որոնց մեծագոյն մասն
էին կանայք : Աշակերտք քննուեցան հա-
սարակ ընթերցման , Գրիստոնէական
վարդապետութեան , թուագիտութեան եւ
աշխարհագրութեան դասերու մէջ : Աշու-
կերտաց համարձակ պատասխանները մեծ
գունակութիւն եւ ուրախութիւն պատ-
ճառեցին հանդիսականաց : Քննութեանէն
յայտնի տեսնուեցաւ թէ աշակերտք ինչ
որ սորված էին , աղէկ սորված էին :
Տէրն օրէնք քերց աշխատութիւնն ու ջան-
քը . Գրի. դասերն երգերն ու ճառա-
խօսութիւններն կամ գոցերն եւս գով-
ուեցաւ արժանի էին :

Մէկ պատուաւոր եղբոր մը շնորհիւ
ընծայարարութիւն եղաւ ոմանց , Յետոյ
ազգապետ Պետրոս աղա իւր շնորհակա-
լութիւնը յայտնեց քերց ընկերութեան ,
վարժուհեաց ու աշակերտաց , եւ դպրոցի
կարեւորութեան վրայ քիչ մը խօսեցաւ :
Ասկէ քիչ առաջ աղց կրթարանի քննու-
թիւնն տեղի ունեցաւ , ու հրաւիրանօք
ներկայ էին քաղաքի Տէր Կարապետ
քահանայն եւ շտաբիւխանաց ժողովա-
տեղին , որ մեծկալ է , հանդիսակա-
նաց բազմութիւնը տանելու բաւական
չէր , եւ վախճանք զի մի գուցէ կա-
նանց վերանորոգել փլելի կանանց բազ-
մութեան պատճառաւ : Հանդիսականաց
թիւն 1,500 ի կը հասնէր : Աշակերտք
քննուեցան հասարակ ընթերցման , Գրիս-
տոնէական վարդապետութեան , թուա-
գիտութեան , Արաբերէն գրով ճանկեր-
նի , աշխարհագրութեան , քերականու-
թեան , վերլուծութեան եւ Անգլիարէն
դասերու մէջ :

Հանդիսականք շատ գոհ եղան քննու-
թիւնէն , եւ ի քաջալերութիւն աշակերտ-
ներէն ոմանց ընծայ արուեցաւ , եւ երի-
տասարդաց ընկերութիւնն ալ արժէքա-
ւոր ընծայ մը տուաւ Պար. Գառապարի
անոր ջանից համար , երկու քննութեանց
եւս վախճան արուեցաւ Պատ. Սարգիս ա-
տենաբանութիւնով , որ շատ յարմար էր
առաջնորդելու իշխաններն կրթութեան
գործին ձեռնամուխ ըլլալու : Պատ. ա-
տենախօսը բացատրեց թէ Հայ ազգն
զարգիս սրբափ կարօտ է կրթութեան եւ
լուսաւորութեան : Հանդիսին վերջը աղը-
ուեցաւ աղօթքով :

Մեր շնորհակալութիւնը կը յայտնենք
Արժ. Տէր Կարապետ Հօր եւ ազգաւոր
աղաներուն որ իրենց ներկայութեամբ
պատուեցին քննութեան հանդէսը :

ՊԵՏՐՈՍ Ս. ՓԱՓԱՃԵԱՆ

Չեզուշ մարտ 11 , 1882

ՉԱՐԱՍՆՃԱԿ

Բաղմիցս ուրախութեամբ ընթերցած
եմ Հայ լրագրաց մէջ նամակներ որք տե-
ղեկութիւն կուտան Հայաստանի հեռա-
ւոր գաւառներէն եւ քաղաքներէն շա-
տերուն վրայ : Բայց զաւալի է ըսել որ
մինչեւ ցարդ քստ արժանւոյն տեղեկու-
թիւն տրուած չէ Հայաստանի այն դա-
ւառին վրայ որ իւր օգոյն , ջրոյն ու
պտղաբերութեամբն գերազանց է քան
զայս : Լրագրաց թղթակիցներու ուշա-
գրութեան դուրս մնացած է Հայաստանի
այն մասն որ , ինչպէս պատմութիւնը մեզ
կ'ուսուցանէ , Հայոց հնագոյն բնակա-
վայրն եղած է : Այս , հնագոյն բնակա-
վայր կ'ըսեմ , զի ոչ միայն պատմութիւն ,
այլ այս տեղ գտնուած աւերակաց կոյ-
տերն , շէնքերու մնացորդներն եւ կիսա-
կործան եկեղեցիներն իր խօսուն պատ-
միչ բարձրաձայն կ'աղաղակեն թէ « Ասոք
են , ասոք , յէր փառաց քեզիք , սքեց Նշեալ » :

Միթէ այսպիսի նուիրական վայրեր
ներեկի մեզ անտես առնելու չեմ կարծե-
ր : Ուստի դիտենք փոքր ինչ ընդհանուր
կերպիւ :

Չարսանձագ կամ Չհարսանձագ կը
նշանակէ չորս դրօշ կամ չորս գաւառ ,
որք են Մեծկերտ կամ Մազկերտ , Բեր-
դակ , Փերի եւ Սաղման : Թէպէտ այս
չորսը զատ զատ գաւառներ են , բայց
բոլորն ի միասին տանելով սովորութիւն
եղած է չորս գաւառ անուամբ կոչել , եւ
թերեւս այս անուն առած ըլլայ Չորրորդ
Հայք հին անուան թարգմանութենէն ,
զի Չարսանձագ գրեթէ բոլորովին հին
Հայոց մէջ կ'ընայ , եւ Մեծին Հայոց
հնագոյն նահանգներէն է : Այս չորս
գաւառաց իւրաքանչիւր գիւղաքաղաքը
կը բաղկանայ գրեթէ 800 տունիւր , եւ
իւրաքանչիւր գիւղաքաղաք ունի իբր 20
գիւղեր :

Մեծկերտ , Թուրքերէն Մազկերտ , կո-
չի նաեւ Մփնկերտ , որ այս չորս գաւառ-
աց ամենէն մեծը կը համարուի , կը
գտնուի Տէրսիմի եւ Չարսանձագի մէջ-
տեղ , բարձր լեռան մի ստորոտը եւ ունի
անապի եւ ահագին բերք մը բարձր ա-
պառածներու վրայ : Այս բերքը քսան
ժամ հեռուէն (Խարբերէն) կը տես-
նուի :

Բերդակի կիսախորձան աւերակներէն
կը հասկցուի թէ այս գիւղաքաղաք նախ
չինուած էր ճիշդ Եփրատոյ եզրերը բեր-
դի մը տակ , ուսկի իւր Բերդակ անունն
առած է : Բայց կը պատմուի թէ գիւ-
ղաքաղաքը յետոյ երկրաշարժէ մը տե-
րած է , եւ բնակիչք հարկադրուած են
քիչ մը հեռուն բնակութիւն հաստատել :
Այս գիւղաքաղաք ամրոցովին չընապատ-
եալ է չղթայածեւ բլուրներով , որոց
ստորոտին կ'ընթանայ Եփրատ մեծ գետը :

Փերի Մուրատ գետին եզրերը բլուրի
մը վրայ հաստատուած է , եւ հին ժա-
մանկը Տիգրանակերտի կուսակալու-
թեան ամենէն մեծ գաւառակը կը հա-
մարուէր :

Սաղման այժմ չէ գիւղաքաղաք եւ
ոչ աւան , զի հին ժամանակի անգութ-
բանակալութիւնը աւերեցին անոր փառ-
ու մայրեղէնութիւն եւ զայն հիմնովին քան-
դեցին : Չարսանձագի գիւղքը սքանչելի ,
ջուրը տառաւ , երկրը պտղաբեր , օգը
մաքուր ու առաջնորդ է :

Սամաուան մէջ ճամբորդութիւն ընող
ճանապարհորդը պիտի տեսնէ նորա բո-
ւոր գիւղաքաղաքներն ու գիւղերն զար-
դարուած գեղեցիկ պարտիզներով , այ-
գիներով , ծառերով , դալարեօք եւ գոյն-
զգոյն ծաղիկներով , իսկ լեռները բոլոր-
ովն ծածկուած գեղեցիկ եւ խիտ ան-
տառներով : Բայց նոյն տանն ճանապար-
հորդին աչաց տաջեւ աւելի զարմանալի
բաներ պիտի պարզուին : Ծանապարհոր-
դը մը աւան , որ գիւղ եւ օր սահման որ
տան կ'ըսէ , նորա աչաց տաջեւ պիտի ել-
լին Հայկական տառերով աւերակ շէն-
քեր , կիսախորձան եկեղեցիներ , քայ-
քայեալ դամբաններ , որք ճանապարհոր-
դին սրտին խորին տխրութիւն մը պիտի
աղգեն :

ՍԱՐԳԻՍ Յ. ԹԱՆԻՔԻՅԱՆ

Խորհրդ , Արմէնիա զուլճ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Մայիս 11 ըստ Յուլն, և մայիս 23 ըստ Լուստ. 1882

ԻՐԼԱՆՏԱՅԻ ՄԷՋ ԳՈՐԾՈՒԱԾ ՈՃԻՐԸ.

Յոյս կայ որ Լորտ Գավէնտիշ եւ Մր. Պուրբ ի զուր չմեռան ։ Իրլանտայի ժողովրդեան բոլոր ընտրելադոյն մասն , այսինքն քաղաքապետք եւ քաղաքապետական ժողովներն , կաթոլիկ եպիսկոպոսները , համալսարանաց եւ բարձրագոյն վարժարանաց ուսուցիչներն եւ քաղաքացւոց մեծ ժողովները միաբանած են յայտնելու իրենց զըռւանքն վայրագ սպանութեանց համար եւ պահանջելու որ ոճրագործք պատժուին ։ Ամերիկայի այլեւայլ կողմերը գտնուած Իրլանտացւոց ընկերութիւնք եւ ժողովները նոյնն ըրած են ։ Ոստիկանք ժողովրդեան այս համալուրթենէն քաջալերեալ կրկնապատկած են իրենց ջանքերը գտնելու համար մարդասպանները կառավարութիւնը խորհելով թէ ոճրագործք պիտի աշխատէին զիաշիւ Ամերիկա , ու շագրութեամբ քննած է բոլոր մարդիկ որ Ամերիկա երթալու համար շոգեհաւ կը նստէին ։ Վերջապէս , մայիսի 5/17 ին Լիվրպուլի մէջ տասը մարդիկ ձերբակալուեցան այն կէտին երբ շոգեհաւ կը նստէին Ամերիկա երթալու , եւ կը կարծուի թէ այս ձերբակալելոց մէջ են բուն ոճրագործք ։ Մարդասպանք չէին երկու հոգի , ինչպէս ըսուեցաւ յառաջագոյն , այլ չորս հոգի Աստոնցմէ երկուքը յարձակեցան Լորտ Գավէնտիշի եւ միւս երկուքը Մր. Պուրբի վրայ , եւ դաշուին հարուածներով սպաննեցին զանոնք երկու վայրկեանի մէջ Այս ոճիրն յանդգնութեան , վայրագութեան եւ արագութեան կողմանէ գրեթէ անմահն է ։ Նոյն ատեն սպաննելոց սպառնանք շատ օգնուութեամբ վարուած են եւ ամէն տեղ ջերմաջերմ համալուրթիւնցուած է անոնց ։ Լորտ Գավէնտիշ մարմինն Անգղիա տարուեցաւ , եւ հոն իր 40,000 անձինք ներկայ գտնուեցան անոր յուգարիաւորութեան հանդիսին ։

Իրոտ Գրազնեալի տիկինը , թէեւ իւր
ամուսնոյն մահուան պատճառաւ վշտաբ-
ճանք ընդուն տակ ընկճեալ է , սակայն
եւ այնպէս Իրլանտայի վտարաքայի
գրած է նամակ մը յորում կ'ըսէ . « Թոյ-
յայտին ըլլայ Իրլանտայի ժողովրդեան
թէ պիտի չարանջեմ սիրելի ամուսնոյն
մահուան համար եթէ անոր մահը նպատ-
տէ ոչեւ երկրի մէջ անօրինութեան ահա-
ւոր ոգին ընկճելու ։ Ինքն ալ յօժար պի-
տի ըլլար իւր կեանքը տալու Իրլանտայի
համար , եթէ կարեւոր յուսալ թէ իւր
մահը կեանքէն աւելի օգտակար պիտի
ըլլար ։ Կը թուի թէ յայտ կայ որ այսպէս
ըլլայ , միայն թէ կառավարութիւնը , մին
կ'աշխատի դռնել եւ պատժել ոճրա-
գործները , ահի եւ վրէժխնդրութեան
տեղի չտայ ։ » Ասոնք են Բրիտոննէական
ազնիւ խօսքերը զոր ըսած է հանգուցե-
լոյն աշրին ։ Այս խօսքերն ազգի կը
ցուցնեն նաեւ Մր . Կլատտգոնի եւ ուրի
պաշտօնէից զգացումը ։

Երեւոյի անհաւանական ժողովոյ անդամ, Մր-
Դրէվէլեան, Իրլանտայի գործոց պաշտօն-
ետի կարգուած է փոխանակ Լորտ Գա-
վէնալի, եւ Մր. Համիլթօն, նշանաւոր
պաշտօնատար մը, խորհրդական կար-
գուած է ։ Լիյա անձինք իրենց պաշտօնին
վտանգը զիտնարով հանդերձ յօժարու-
թեամբ ընդունած են ։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Պատերազմական տուգանաց խնդրոյ լրօժման առթիւ Վեհ. Սուրբանն առաջիկարգի Մէճխոյէ պատուանշան շնորհած է Բուսոյ ելեւմտական պատուիրակ Սթէօրնէրի եւ Օսմանեան դրամասեղանի տնօրէն Մր. Յոսէփէրի, նաեւ ուրիշ այլեւ այլ կարգի պատուանշաններ շնորհած ուրիշ մի քանի անձանց :

Րուսիոյ ղեկավանդտան քարտուղարը
Ֆեդքրասովսկի գաղտմ է պատերազմական
տուգանաց վերաբերեալ պայմանագիրը
Րուսիոյ կոյսեր վաւերացման ենթարկե-
լու: Րուսիոյ ղեկավարը, Մ. Նովիգոմ, եւ
Մ. Թլոբինսկի անցեալ Հինգ չափի օր ասիէ
Համալսոյ երան Րուսիա երթալու:

— Անցեալ շաբաթ Հոլլանտական յա-
տուակ դեսպանութիւնը վեհ. Սուրբանին
ներկայանալով մատուցյ Հոլլանտայի Աւսիւ-
նի մեծ նշանը : Դեսպանութիւնը մեծ
ծախտով ընդունուեցաւ, եւ ի պատիւ
անոր խնջոյք մը տրուեցաւ :

— Անցեալ երկու շաբթուան մէջ կա-
րեաւոր դէպքեր տեղի ունեցան Թուրքիոյ
պետութեան հեռաւոր մէկ մասին մէջ,
բայց այս զիպոյց նկատմամբ Եւրոպայէն
գրաւորած հեռագիրք վար գրուած են ։
Հրապիրք կը գանգատին որ հեռագիրնե-
րը վար կը դըռնին, եւ կ'ըսեն թէ այս հե-
ռագրաց չհրատարակուիլը կառավարու-
թեան չհաջոց նպատաւոր չէ ։ Անցեալ
շաբաթ պաշտօնեայք զիշեր եւ ցերեկ
ժողովներ Երբին պետութեան վերայիշեալ
մասին գործոց վրայ խորհելու համար ։

— Վաղըթ՝ լրագիրը կը գանգատի թէ մինչ Դարատաղի, Յունաստանի, Ընդհանուր պարտուց եւ պատերազմական տուգանաց վերաբերեալ կարեւոր խնդիրներ լուծուած են Ներքուայի աղբջուլթեամբ, ի. Էրան եւ Պուլկարիոյ, Սերուիոյ եւ Դարատաղի Մահմետական բնակչոց չափերուն վերաբերեալ խնդիրներ զեւ լուծուած չեն : Պուլկարիոյ հարկի դեռ որդուած չէ, Պուլկարիոյ ամբողթխենները զեւ քանդուած չեն, Օսմանեան զօրք դրուած չեն Պալգանները, եւ զեւ որդուած չեն ընդհանուր պարտուց գումարին Պուլկարիոյ, Սերուիոյ, Դարատաղի եւ Յունաստանի բաժնին ինկած մասերը :

—Յունաստանի կառավարութիւնը գործակառար մը զրկած է Կ. պոլիս բանակցելու Յունաց պատրիարքին հետ որ մօտեւոր Յունաստանի թողւած տեղերուն հեղեցական իշխանութիւնը Յունաստանի Սիւնհոյին թողուի:

— Օտմանեան ընդհանուր պարտուց վարչական ժողովոյ Անդղիտայի անգամը , Մր. Վինսնդ , ժողովոյ մատուցած է ընդարձակ տեղեկագիր մը արժաթի գրամոյն խնդրոյն վրայ : Հաշիւ կ'ըլլայ թէ տրոց փոխարէն ընդունուած արժաթի գրամոյն պատճառաւ ընդհանուր պարտուց ժողով տարօրին 50,000 լիրա , եւ կառավարութիւնն 500,000 լիրա կը կորսնցնէ : Որոպէս զի կառավարութիւնն եւ վարչական ժողովն այս փնտնէն ազատուին , կ'առաջարկուի որ կառավարութիւնը չըմբռնուի թեմէն վերցնէ արժաթի մէծութիւններն , եւ երկու դաշնկաննոց մանր դրամներ կարէ : Կր խորհուրի թէ այսպէս ժողովուրդը մանր դրամոց նուազութեան պատճառաւ նեղութիւն կրկէ պիտի ապուտի , եւ արժաթի եւ ոսկի գրամոյն մէջուեղ տարբերութիւնը պիտի վերնայ :

— Լուր կը տրուի թէ Գաղաթիոյ Նա-
հանգին մէջ յորդ տնճրեւ տեղացած է ի
մեծ ուրախութիւն ժողովրդեան : Տեղ
տեղ մօտաւ երեւան ելած է , բայց կ'ըս-
տի թէ մեծ Զանգեր կ'ըլլան մարտիսները
ճնջիլու :

U. S. L. E. L. U. S. L. P.

Սովեւոյ Համար Սամաւնի բարեկամներէ Ծ, եւ Ագէհարի բարեկամներէ՝ $1\frac{1}{2}$ մ ճիւղէն ընդունած ենք : — Տէր-վիշ փաշա, Վեհ. Սուլթանին կան-չաւելով, անցեալ շաբաթ Թեոսաղրնիկէն թու հասու : — Վեց անուղղակի տրոց Թեսաղոնիկէի տեսչութեան եկամուտն անցեալ տարի նախորդ տարւոյ եկա-մուտէն 85,850 ոսկի աւելի եղած է : — Պատերազմական տուգանաց հատուց-ման համար երաշխաւորութիւնն ցու-ցուցած եկամուտներն են Գասթէմոնիի, Գօնէայի եւ Ստանայի կուսակալութեանց տասանորդները, Սեբաստիոյ կուսակա-լութեան տասանորդաց մէկ մասն, նաեւ Բերիոյ կուսակալութեան ոչխարաց տուր-քը: Եթէ այս եկամուտք ըլլան աւելի քան 550,000 լիւրա, աւելցած ստակը պիտի տրուի կայսերական զանձուն : — Մօտեալ նոր դաշնադրութիւն մի կնքուեցաւ Բ. դը-րան եւ Գարատաղի մէջանէ երկու երկիրն երու սակմանդ լիւրաց եւ առեւտրական գործոց նախաւորութիւն — Միջազգային թղթա-տարութեան տնօրէնը, Մ. Վիթայիս, մօ-

տերս այցելեց Սամսոն և Տրապզոն , և նոր կարգադրութիւններ ըրաւ յիշեալ տեղերու միջազգային նամակատանց բարեկարգութեան համար — Պաշտօնադպէս ու կը ծանուցուի թէ՛ մայիս 15/27-էն սկսեալ Գ. պոլին բնակող անձանց ուղղեալ բոլոր նամակներն առանց տուրքի պիտի զրկուին այն անձանց տունները կամ խանութները:

— Քանի մ'օր առաջ Բերայի մէջ բռնուեցան կաթնալուծառներ որոնք ջուր խառնած էին կաթին մէջ, եւ անոնցմէ իւրաքանչիւրը մէկ մէկ լիրա տուգանքի դատապարտուեցաւ։ — Մօտերս Սեւ ծովուն Ասիական եղերքը չնկմամբ Մուգատակ մէկ Կուսրէթ ընդհանաւուն մէջ կային 174 հոգի, որոցմէ 102ը կորսուեցան, եւ 72ն ողբատեցան։ Յիշեալ չղբեանաւ քանի մը տարի առաջ միայն շին-

ուած էր, եւ Հերակլիտցն հանքածուխ
եւ գինուոր կը բերէր : — Զմութանիյ մօտ
երկրաշարժի թեթեւ ջնցումներ եղա-
նք, բայց փութ եղած չէ : — Կարող նա-
հանգին պաշտօնական լրագիրը կ'ընէ թէ
Րուսիոյ թողուած տեղերէն 101,443
Մահմետականք զաղթած են հաստատ-
ուած են Կարնոյ նահանգին մէջ եւ չըր-
ջակոյ տեղերը : — Մօտերս Սոֆիայի մէջ
Թուրքերէն լեզուաւ կ'ս-պաշտօնական
թերթ մը պիտի հրատարակուի : — Սեր-
ուիոյ եւ Պուկարիոյ Մահմետականք աստ-
տիկ կը զանգուարն թէ յիշեալ երկիրնե-
րու կառավարութիւնը յոտիւ կը վարուին
անոնց հետ, եւ չեն յարգեր անոնց իրա-
ւունքները : Բ. գուռը մօտերս չըջարե-

րական մը շրջելով մեծ տէրութեանց
դեսպաններուն կը հաստատէ Սերուխյ
Մահմետականաց գանգաւանները , եւ կը
խնդրէ որ տէրութիւնը իրենց ազգեցու-
թիւնը բանկցնեն Սերուխյ կառավարու-
թեան քով սրդէն զի արդարութիւն ընէ
իւր հպատակաց : — Մ. Ջանգօֆ եւ Սու-
ֆիօյի ազատականաց կեդրոնական մաս-
նախումբը չըջարեալան մը հրատարա-
կած են ուղղեալ առ ազատական , եւ

կը խորատեճ զաննէք որ մինչ կը ջանաս
սահմանադրութեան վերահաստատութեան
համար, չընեն բան մը հակառակ օրին-
նաց: — Բոլոր աշխարհ միաձայնե-
ն է համար կը զատապարտէ Իրլանտայի մէջ
գործուած վայրագ ոճիրը, բայց Մ'
Բոլշոյոր եւ քանի մը խմբագիրք ուրիշ
հատարակական թերթերու որ բարկա-
նայնանալով ինչպէս ինչպէս

մէջ կը հրատարակուին, կ'արգարացուէին ոճրագործութիւնն, եւ կ'ըսէին թէ այս կ'աշխուհ իմիաց Անդրկից կառավարութեան հակառակելու ։ Բարեբախտաբար Բարիկուբը լրացորբ Ամթ կ'աղագակեն Ռոչ ֆարի եւ միւս հասարակական խմբողիւրներու ։ — Ալէէրիէն զարնուած հեռագիր մը կ'ըսէ թէ յիշեալ երկրին Արապ տղան տամբը մօտաւ յաղթուեցան Գաղիական զօրքնն եւ անոնց ձեռքն ինկած տարներն ետ առնուեցան ։ — Իկնաթիկէն զօրապետը, որ զեւ ներքին զարմաղաշտունայ է Ռուսիայ, ուզած է աղղս մեծանէ ձեռք առնու չաւի Բուսիան ։

միջոցներ ձեռք առաւել շրջից և ուսման, գաղթի ելել իր փառացնելու համար, բայց որպէստէն փոքր խումբը հաւամբ չէ առնուտաւարկած միջոցներուն : — Իկնովիթի, չգորապեան առաջարկած է նաեւ Բեզըրպուրիի մէջ կառավարութեան հսկողութեան ներքեւ հաստատուելու որ դրամաւեցիան մը որ քիչ տակուով իրան ստաւայ գիւղացուն : Պաշտօնից փողովն ընդունած է այս առաջարկութիւնը :

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ի խնդրոյ Գերմանիոյ կառավարութեան
այլեւայլ տեսութիւնք Էստոնացի եւ Ամե-
րիկացի մասերու Պերլին պրիկեյն օրինակ
ներ աժն գլխաւորու եւ ուրիշ Հնարքն
րու զորս կը գործածեն պատերազմա-
տեն Հիւանդներն եւ վիրաւորեալներ
դարմանելու : Հիւանդները դարմանել
եւ վիրաւորեալները հոգալու վերաբեր-
եալ գործիներու մեծ Հանդէս մը պիտ
բացուէր Ի Պերլին անցեալ երկու տարի
օր : Բայց ըստ խոտ. մայիս 12ի երեկոյ
Պերլինի մէջ այն ընդարձակ շէնքն ու
Հանդէսը պատրաստուած էր այրեցու-
եւ շէնքին մէջ գտնուած բոլոր պատ-
ուական բաները հրոյ ճարակ եղան : Այ-
Հանդէսը զրկուած բաներուն կորուս-
տին յառաջ եկած վնասը կը հաշուու-
150,000 Անգլիական լիրա :

— Բուսիդ կայսրն եւ կայսերական
գերդաստանը կալինայի սլաւաւը թողլ
գալած են Բէդէթօֆի սլաւաւն ուր մե

տերս կայսրուհին պիտի ծնի իւր զաւակը ։
 Կայսրն եւ կայսրուհին Ռէգէլհոֆ պիտի
 մնան մինչեւ օգոստոս, եւ անաւտեն Մոս-
 քոս ալիտի երթան թագադրութեան
 համար ։

— Կեդրոնական Ասիայ մէջ Րուսական նահանգաւոր ընդհանուր կուսակալը, Գոֆման զօրավարը, մեռած է ։ Գոֆման զօրավարը շատ կարեւոր պաշտօններ ունեցած է Րուսական բռնակին եւ քաղաքային վարչութեան մէջ ։ 1873ին հրամանատար կարգուեցաւ ինվալյի գէմպրիլուած բանակին, եւ 1875, յուլիս ամսոյ մէջ, առաւ ինվա քաղաքը ։ Անտառնէն ի վեր կեդրոնական Ասիայ մէջ քաղաքային վարչութեան գլուխ եղած է, եւ շատ բան ըրած է Րուսիայ համարաւ եւ իշխանութիւնը տարածելու ։

— Զինատանի կառավարութիւնը 600, 000 Շաբոյ հրացան գնած է Գերմանիոյ կառավարութենէն : Գերմանացիք այս հրացանները Գաղիացիներէն առին Ֆրանքո-Գերմանական պատերազմի առնել : Այս տեսակ հրացաններով զինեալ իբր 8,000 Չինացի զինուորք լրկեալ են Գուճա Նահանգն , որ մօտեւոր Զինատանի թուղ-ուեցաւ Բուսիայէն :

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Արիֆի լույս Վիկնայի Օսմանեան դեռ
պահ կարգուեցաւ ժողովանակ Սէլվէր փա-
շայի , որ մօտերս Վիկնայի դեռպահան ան-
ուանեցաւ , բայց հրաժարական տուաւ :

—Սամուելն է մինչեւ Ամասիա նոր ճամբու
մը շինու թեան սկսուած է մեծ հանդիօրու:

— Սինտի, կոչմը Պոյապատ գիւղաքա-
ղաքը հրեւն մը պատահած է , եւ գրե-
թէ բոլոր գիւղաքաղաքը հրոյ ճարակ ե-
լած է :

— Հեռագիր մը կ'ըսէ թէ Պուլկարիոյ իշխանն որոշած է հրաժարիլ, եթէ Ռուսիա արդեամբ չօգնէ իշխանին ընդդէմ Պուլկարաց ։

— Պերլինին կէս պաշտօնական լրագրիք
կ'ըսեն թէ մօտեւրս կը վախճուէր թէ Եւ-
րոպայի տէրութեանց համաձայնութիւնը
պիտի վերջովիւ, բայց՝ հիմա այն վախերը
յիտարատած են :

Այս լուրն անտարակոյտ կ'աւնարիէ այն
դէպքերն որ տեղի ունեցած են Օսմանեան
պետութեան հեռաւոր մէկ մասին մէջ :

— Իրլանդացի հիւսիսային կողմն Իրլանդացի երկրագործաց ժողովներ ուղերձներ ղրկած են ՄԲ. Կլաուսդենի, եւ կը յայտարարեն թէ իրենք բոլորովին գոհ են ոճրագործութիւնը զսպելու եւ երկիրը խաղաղեցունելու համար կառավարութեան կողմէն ձեռք առնուած միջոցներէն : Իրլանդացի մէջ առգործութեան եւ կարգի ու կանոնի բարեկամ բոլոր զօրութեամբ կ'աշխատին օգնել կառավարութեան :

— Իրանոսայի ոստիկանութիւնէն Համազ-
ուած ըլլալով թէ Լորտ Գազէնալիչի եւ Մր-
Պուրքի սպանողք զեռ Տրալլինի մէջ կը
գտնուին, ձերբակալ ըրած է ուրիշ քանի
մը մարդեր :

— Մոսքուայի վաճառականը աղերաս-
գիր մը մատուցած են Ռուսոյ կառավա-
րութեան ի նպաստ Հրէից, եւ կը յայ-
տարարեն թէ Հրէից արտաքսին Մոս-
քուայի շատ ցառալի ազգեցեւորն պի-
տի ունենալ յիշեալ քաղաքին առեւտրա-
կան գործոց վրայ :

— Բեղբուսներդ կեն զարնուած Հեռագիրք
կ'ըսեն թէ Հարաւային Ռուսոյ այլ եւ այլ
կողմերն երկրագործ Ռուսք մեծ թշուա-
ռութեան մէջ ըլլալով շատ մը ազնուա-
կանաց տուներուն վրայ յարձակած եւ
զանոնք կոլորարած են ։ Նաեւ շատ գիւ-
ղերու մեջ Հրէքհէներ կ'եղած են ։ Եւ մեծ
քանակութեամբ ցորեն կորսուած է ։

ԱՏՈՒԿԻ ԳԵՆԵՐԸ

Գոհաստիկէ	14.23	Բուժ. Էրկ. բաժինք	58.50
Դ.ԲԱ.Բ.Գ. Սոս.		Դրամ 100 է	
Մէճիտիկէ	407.38	Դոկտոր ԲՕԼ	90.40
Թղթադրամ	920	Նարդէն	87.30
Մէղալիք	208.20	Դրամ	51.10
Պէշիք	206.20	Անդ. Լիւր	110.40
Այլ բլլ	123. 5	Մանկ. Եղծադրամ	8.80

Ամերիկայի միտիննարաց ընկերութեան, կողմէն
Խմբագիր Ջ. Ք. Կրին

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒԳՈՒԼԻՍ

ՏԳԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԱՄԵԱՆ
Չազմագծըլար, Յակոբեան խան, Թ/ւ 12.